

Tarih: 06.01.2006

Araştırma Raporu

Sayı : 2006 – 42 / 07
Konu : Elektronik Ticaret ve KOBİ'ler

Hazırlayan: Seyida TURAN

ELEKTRONİK TİCARET VE KOBİ'LER

GİRİŞ

Günümüzde iletişim teknolojilerinin ve internet kullanımının hızla gelişmesiyle birlikte dünya genelinde yeni bir ekonomik düzen yaygınlaşmıştır. Bu yeni düzende coğrafi sınırlar ortadan kalkmış, alıcı ile satıcının bulunduğu pazarlar farklılaşmıştır. Yine bu düzende ticari faaliyetler web tabanlı sistemlerle yürütülmeye başlamıştır. Küreselleşen dünya ekonomisinin bu yeni ticaret biçimine literatürde e-ticaret adı verilmektedir.

İnternetin artık bir ihtiyaç olmaktan çıkarak bir zorunluluk haline geldiği günümüz dünyasında, e-ticaret birçok sektör için vazgeçilmez bir faktör haline gelmiştir.

Günümüzde sayıları ve önemleri gittikçe artan KOBİ'lerin e-ticaret için gerekli altyapı çalışmalarına hız kazandırmaları şüphesiz ki onları artan rekabet koşullarında ciddi avantaj ve getiriler sağlayacaktır. Ülkemizde kullandıkları teknoloji ile ekonomide oynadıkları rol doğru orantılı olmayan KOBİ'lerin bilgisayar kullanma oranı yalnızca %23 civarındadır. Bu rakam gelişmiş ülkelerde %90'larda seyretmektedir.

Ele almış olduğumuz bu çalışmada öncelikle e-ticaret kavramına açıklık getirilerek KOBİ'ler için önemine ve uygulama örneklerinin ne düzeyde olduğuna değinilecektir.

1. ELEKTRONİK TİCARET

E-ticaret yeni bir kavram olmasına karşın, çoğunlukla geleneksel ticaretin ilkelerinden faydalanmaktadır. Ancak e-ticaret geleneksel ticaretin alternatifi değildir. Ancak ticaretin artan oranda geleneksel yapıdan uzaklaştığı, elektronik ortama taşındığı ve yeni ilke ve esaslar getirdiği de bir gerçektir. Şöyle ki geleneksel ticaret ile arasındaki en önemli fark, piyasaların genişliği konusundadır. E-ticaret küresel pazara daha kolay hitap edebilmekte, dolayısıyla pazar potansiyeli geleneksel ticarete göre daha büyük olmaktadır.

Mal ve hizmetlerin satın alınması, satılması, tasarlanması, tanıtımının yapılması işlemleri ile ilgili olası tüm ticari etkinliklerin ve İtranet ve İnternet ağları üzerinden yapılması sürecidir. E-ticaret şu süreçleri kapsamaktadır:

- ❖ Ticaret öncesi firmaların elektronik ortamda bilgilendirilmesi,
- ❖ Firmaların elektronik ortamda buluşması,
- ❖ Ödeme sürecinin gerçekleşmesi,
- ❖ Taahhüdün yerine getirilmesi, mal ve hizmet teslimi,
- ❖ Satış sonrası bakım ve destek.

Dar anlamda e-ticaret, internet gibi açık ağlar üzerinden tüketicilere yönelik olarak ticari işlem ve ödemelerinin yapılması iken, geniş anlamda e-ticaret ise, iş, yönetim ve tüketim faaliyetlerinin yürütülmesi için yapılanmış ve yapılmamış iş bilgilerinin, üreticiler, tüketiciler ve kamu kurumları ve diğer kurumlar arasında internet, telefon, fax, diğer dijital araçlar, kredi kartları gibi elektronik araçlar üzerinden paylaşılmasıdır. E-ticaret dört kategoride tespit edilmektedir:

- Firmadan firmaya e-ticaret,

- Firmadan tüketiciye e-ticaret,
- Firmadan yönetime e-ticaret,
- Tüketiciden yönetime e-ticaret,

1.1. E-Ticaretin Faydaları

Bugün işletmelerin mevcut işinin bir parçası haline gelen e-ticaret, işletmeler açısından risk değil, aksine yatırımdır. Günümüzde hacmi, OECD ve IDC gibi kuruluşlara öre, 2005 yılında 1 trilyon dolara ulaşacağı tahmin edilen e-ticaretin, verimliliği artırarak, maliyetlerde önemli oranda düşümlere yol açtığı kabul edilmektedir.

Önemli bir pazarlama ve satış kanalı olan e-ticaret, satıcı ve alıcılara ve bu hizmetlerden yararlananlara şu faydaları sağlamaktadır:

- Geniş pazar ve sınırsız alışveriş,
- Rekabette üstünlük ve hizmet kalitesinde artış,
- Ürünleri daha ucuza mal edebilme ve ulaşabilme,
- Aracıların azalması ve ihtiyaçlara hızlı erişim,
- İşlem maliyetinden tasarruf ve daha ucuz ürün ve hizmetler,
- Yeni iş olanakları ve yeni ürünler.

1.2. Dünya’da E-Ticaret

Gerek internet kullanımının artması gerekse iletişim altyapısının güçlenmesi ve güvenlik konusundaki endişelerin ortadan kalkmasını sağlayan teknolojilerin gelişmesiyle birlikte e-ticaret tüm dünyada hızla yaygınlaşmıştır.

Tablo 1: Online Satış Ciroları Tahminleri (milyar dolar)

YIL	İŞLETMEDEN SON KULLANICIYA	TOPLAM İNTERNET SATIŞLARI
2002	180	590
2003	220	900
2004	300	1400

Kaynak: Şubat 2000, OECD

Dünya genelinde şirketler online satış hizmeti verebilmek için gerekli altyapıyı oluşturmak ve iş akışlarını internete uyumlu hale getirmek için büyük yatırım yapmaktadır. Dünyadaki e-ticaret faaliyetinin beşte dördü ABD’de gerçekleşmekte olup, onu İngiltere, Singapur ve Hong Kong takip etmektedir.

Yapılan araştırmalara göre internet alanında ABD ve Japonya’nın gerisinde kalan AB’de “e-tüketici” sayısının önümüzdeki 5 yıl içerisinde en az dört kat artması, internet genelinde yapılan alışverişin ise 8 kat artması öngörülmektedir.

1.3. Türkiye’de E-Ticaret

Son zamanlarda teknolojideki gelişmelerle birlikte ülkemizde internet kullanımı gittikçe artmıştır. Bu artış şirketleri de internet ortamını girmeye zorlamıştır.

Şu anda Türkiye’deki e-ticaret uygulamaları, dünya genelindeki işletmeden işletmeye satış işlemi şeklindeki uygulamanın aksine, işletmeden son kullanıcılara satış biçiminde gerçekleşmektedir. Ancak gittikçe artan oranlarda ülkemizde de birçok şirket tedarikçileri ve bayileri arasındaki işlemleri internete taşımaya başlamış ve bunun ilk uygulamasını Arçelik firması bayilerinden siparişlerini internet üzerinden verdirilmesi uygulaması ile başlatmıştır.

E-ticaretteki artış trendini gören ve bu yeni pazarda yerini almak isteyen pek çok şirket, rekabette gerilerde kalmamak için internet şubesi açmaya başlamışlardır. Bazı işletmeler sanal mağaza açma yoluna giderken bazıları ise internet servis sağlayıcılığıyla sanal mağaza kiralama yoluna gitmişlerdir.

Türkiye’de e-ticaretin öncülüğünü finans sektörü yapmaktadır. Bankalar internet üzerinden verdikleri hizmetleri ile her geçen gün geliştirilerek e-ticaret konusunda hizmet sunmaktadırlar. Ayrıca Türkiye’deki kamu kurumlarının önemli bir bölümü de, internet üzerinden hizmet verme konusunda oldukça mesafe kat etmişlerdir. Pasaport için müracaat etmeden, trafik cezalarını öğrenme ve ödemeye, istatistik ve yayınlara ulaşmaya kadar pek çok hizmet sunulabilmektedir.

2. KOBİLER VE E-TİCARET UYGULAMALARI

Gelişen elektronik ticaret, özellikle ihracat alanında büyük gelişim ve değişimlere neden olmaktadır. Çok geniş bilgi alma olanakları sunan internet kullanımı, bu konuda yeni olan küçük ve orta ölçekli firmalara çözüm sunmak adına tercih edilen ve diğer araçlardan daha ekonomik olan bir model olarak göze çarpmaktadır.

Bilindiği gibi işletmelerdeki en temel sorunlardan birisi, üretilen ürünleri satabilmek için müşteriye ulaşabilmelerini sağlayacak pazarlardan ve pazar ağından yoksun olunmasıdır. Uluslararası pazarlarda büro açmak, distribütör bulmak gibi geleneksel yöntemlerle iş yapabilecek düzeyde yeterli kaynağı olmayan KOBİ’lerin rekabet etmeleri gittikçe zorlaşmaktadır.

E-ticaret, KOBİ’ler için, yeni pazarlara erişmek ve rakipleriyle rekabet etmek konusunda çok önemli olanaklar sunarak internet üzerindeki sanal mağazalar aracılığıyla, KOBİ’lere etkili ve ucuz bir pazarlama kanalı sunularak uzak yerlerdeki müşterileri hedefleyebilmelerini sağlamaktadır. İnternet ağı sayesinde KOBİ’ler yüksek yatırım ve harcama yapmaksızın birçok pazara girebilme ve bu pazarlarda hızlı, ucuz, kaliteli ürün sunabilme imkanına kavuşmalarının yanı sıra ucuz hammadde teminini de bu yolla sağlayabilmektedirler.

Esnek yapılarından dolayı müşteri beklentilerine daha çabuk yanıt verebilecek olan KOBİ’ler, büyük firmalara oranla e-ticarette daha avantajlı konumdadırlar. Birbirlerine rakip ve işbirliği yapılamayacağına inanılan bir çok firmanın elektronik ticaret için bir araya gelmeleri uygulamanın başarısının en güzel örneğidir.

Avrupa Birliği'nde yapılan bir araştırma, e-ticaretin KOBİ'lerde gelişimi ile ilgili beş temel engel ile karşı karşıya oldu ortaya konmuştur. Bunlar güvenlik ile ilgili, işgücü kaynaklı, teknik altyapı kaynaklı ve uygulama maliyeti kaynaklı ve bilgi yetersizliğinden kaynaklanan engeller olarak sıralanmaktadır.

2.1. Kobi-NET

Ülkemizde KOBİ'lerin e-ticarete geçişini kolaylaştırmak amacıyla 1998 tarihinde KOSGEB İdaresi Başkanlığı tarafından Kobi-NET Projesi hazırlanmıştır. Kobi-NET; işletmelerin temel profil bilgilerini altı dilde ücretsiz olarak yayınlayan ve Internet üzerinde çalışan bir bilgi ağıdır.

Kobi-NET; iş süreçlerinin sayısal ortama aktarılması, e-ticaret / e-iş faaliyetlerinin geliştirilmesi ve işletmelerin bilgi toplumuna hazırlanması, e-ticaret hacminin arttırılması amacıyla kurulan bir portaldır. Ülkemizde KOBİ'lere hizmet sunan kuruluşların "Bilgi Sağlayıcı Kuruluş" olarak yer aldığı oda, birlik, dernek, vakıf, banka v.b. sivil toplum kuruluşları ile işbirliği çerçevesinde oluşturulmuştur. Bilgi Sağlayıcı Kuruluşlar KOBİ'lere sundukları hizmetlerini ve üyelerini Kobi-NET'te tanıtılmaktadırlar.

Kobi-NET; KOSGEB'in bünyesinde hizmet veren Avrupa Bilgi Merkezi AB'nin 35 ülkede yaygın KOBİ bilgi ağının (EIC Network) irtibat noktası ve ekonomi, iş dünyası, finans imkanları, mevzuat, Avrupa Birliği, firma rehberleri, işletmeler arası işbirliği teklifleri gibi her türlü bilgiye erişim kapısı durumundadır.

Kobi-NET "Katma Değerli Hizmet Sunan Bir Ađ Sistemi"dir. KOSGEB Avrupa Bilgi Merkezi üzerinden firma profilleri (100 ülkede 25 Milyon firma bilgisi), AB Mevzuatı, CE İşaretleme, AB sektör raporları ve diğer bilgiler) güncel sağlanmaktadır.

Kobi-NET'e halen 17.000 firma kayıtlı olup, Kobi-NET yesi firmalar kendi bilgilerini kendileri güncellemektedir. Kobi-NET, yelerine dünyanın herhangi bir yerinden mesaj gönderme ya da mesajlarını okuma imkanı; "web posta" hizmeti sunmaktadır. Ayrıca, ayrıntılı web sayfası hazırlayan firmalara "hosting" yaparak, web sayfası bulundurma hizmeti sunmaktadır.

2.2. Kobionline

Türkiye'nin lider e-iş platformu Kobiline, KOBİ'lerin karlılıklarını arttırmaya ve internette etkin iş yapmalarına bilgi, hizmet ve e-ticaret platformu olarak rehberlik etmek üzere Haziran 2001'de kurulmuştur.

şirketlerin, Internet üzerinden, düşük maliyetlerle yüksek verim sağlayacakları e-iş altyapısı sunan Kobiline, KOBİ'lerin interaktif hizmetlerle gerek yerel, gerekse uluslararası pazarlarda ticaret yapabilmelerini ve bu pazarlarda rekabet güçlerini arttırmalarını hedeflemektedir.

Kobiline stratejik ortakları; Koç.net, Microsoft Türkiye, Koçbank, Ernst&Young, Dünya Gazetesi, Koç Bryce, Logo Business Solutions ve HP Türkiye'nin desteği ile, Kobi ve girişimcilerin "e-iş" ile ilgili ihtiyaç duydukları her çeşit bilgi ve hizmeti www.kobiline.com

adresindeki web sitesinden, 0216 556 10 40 numaralı Çağrı Merkezi'nden ve Kobiline'in Türkiye geneline yayılmış bayileri üzerinden sunmaktadır.

2.3. Türkticaret.NET

Turkticaret.Net Ocak 2000'de Türkiye'nin ilk B2B pazaryeri (firmadan firmaya) olarak faaliyete geçmiştir. KOBİ'lerin ihtiyaçlarına seslenen Turkticaret.Net, onları e-işe taşımayı hedeflemektedir. Bu çerçevede bir yandan internet sitesi aracılığıyla kapsamlı bir B2B pazaryeri sunmakta, diğer yandan altyapı hizmetleriyle KOBİ'leri e-işe hazırlamakta, ayrıca Kobilere yönelik bir kaynakça görevi de görmektedir.

Turkticaret.Net, KOBİ'leri internet ve gelişen dijital platformların sunduğu olanaklarla tanıştırmayı hedeflemekte ve bu çerçevede hosting, alan adı tescili gibi alt yapı hizmetlerinden, pazaryeri gibi üst yapı hizmetlerine geniş bir yelpazede KOBİ'lerin gereksinimlerini karşılamaktadır. KOBİ'ler Turkticaret.Net sayesinde yeni pazarlar ve yeni iş fırsatlarıyla buluşabilmektedirler.

2001 yılında üye sayısını 20 bine çıkaran Turkticaret.Net, 2002 yılında bu rakamı yaklaşık 40 bin üyeye çıkarmıştır. Kuruluşun üye sayısı bugün itibarıyla 70 bini aşmış durumda olup, 10 bin dolarlık bir yatırım ve 3 kişilik bir ekiple faaliyete geçen Turkticaret.Net'in şu an yatırımları yüz binlerce dolara ulaşmış, ekibi ise 85 kişiye çıkmıştır.

Ayda ortalama 557 bin kişi tarafından ziyaret edilen Turkticaret.Net'in internet sitesi, binlerce ürünün listelenip satıldığı büyük bir pazaryeri durumundadır. Bu pazaryeri tüm sektörleri kapsamakta ve üyeler, kendi sektörlerinin yanı sıra diğer sektörler ile de işbirliği yapmakta, alım ve satım talepleri doğrultusunda diğer firmalar ile irtibat kurarak ticaret hacimlerinin kendi sektörleri ile sınırlı kalmasının önüne geçmiş olmaktadır.

Turkticaret.Net'in e-iş altyapısına yönelik çözümleri arasında 2002 yılında sunduğu Internet paketleri önemli bir yer tutarken, paketler, Turkticaret.Net'in hosting, alan adı tescili gibi hizmetlerini başka katma değerli hizmetlerle bir araya getirmektedir. Paketler, kullanıcılara son derece uygun bir fiyatla internet'te yerlerini alma imkanı sunmaktadır.

Turkticaret.Net'in üye profilinde, internet'i en fazla kullanan bilişim sektörü firmaları %14'lük bir oranla ön plana çıkıyor. Bunu %10'la inşaat-emlak, %7'yle hizmet, %6'yla ticaret, %6'yla elektrik-elektronik ve %5'le yiyecek-içecek sektörü takip etmektedir. Turkticaret.Net'in alanının uzmanı iş ortakları ile oluşturduğu hizmetler, KOBİ'lerin geniş bir çerçevede gereksinimlerini karşılamaktadır.

SONUÇ

Türkiye, e-ticaret konusunda Avrupa ülkeleri ortalamasına yakın bir gelişme göstermekte ve birçok gelişmekte olan ülkeye göre avantajlı bir konumda olmakta beraber, e-ticaretin Türkiye’de hala önemli bir büyüklüğe ulaşmaması ve kayıtlarının düzenli tutulamaması olası etkilerini tespit etmeyi zorlaştırmaktadır.

Günümüzde KOSGEB tarafından verilen ve Turkticaret.Net’in de yürütücü kuruluş olarak yer aldığı küçük ve orta ölçekli şirketlere sağlanan karşılıksız fonlar, ihracatın gelişmesi ve artırılması için çeşitli olanaklar sunarken özellikle Dış Ticaret Müsteşarlığı gibi devlete bağlı kurumların da bu konularda desteği gerekmektedir. Ancak bu şekilde elektronik altyapılar aracılığı ile gelişmekte olan ihracatın ve ihracatçıların önü açılacaktır.

KAYNAKÇA

GÜNEŞ, İsmail, “Elektronik Ticaret Ve Kobiler İçin Yeni Fırsatlar”,
http://www.bilgiyonetimi.org/cm/pages/mkl_gos.php?nt=242

GÜNEŞİ İsmail, “Türkiye’de E-KOBİ Geleceği”, www.bilgiyonetimi.org

CİVAN, Mehmet, “E-Ticaret ve KOBİ’lerin Geleceği”, www.bilgiyonetimi.org

ÖZGENER, Şevki, “Küçük Ve Orta Boy İşletmelerin E-Ticarete Adaptasyonu Ve Devletin Rolü”, www.bilgiyonetimi.org

<http://www.kosgeb.gov.tr>

www.kobilisim.org

www.turkticaret.net

www.kobi.net

www.kobinet.org.tr/

<http://www.e-ticaretmerkezi.net>